

Володимир ПОГОРЕЛЬЧУК

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЕКТУВАННЯ СВІТИЛЬНИКІВ В НІМЕЧЧИНІ (ДОСВІД ДИЗАЙНЕРІВ ФІРМИ “ZUMTOBEL”)

Volodymyr POHORELCHUK. Main Trends in Design of Lighting Appliance at Germany. (The Experience by Designers of Zumtobel Firm.).

В сенсі зростання уваги до фахової організації громадського та житлового інтер'єру в сучасній Україні спостерігаємо помітні зрушення. Важливою та невід'ємною складовою творення комфортного середовища та його неповторного образу є системи та джерела освітлення. Задовольнити зростаючий попит в ділянці освітлення за рахунок сучасних українських виробників сьогодні практично неможливо. Чимало провідних європейських підприємств спеціалізується у проектуванні та виробництві світильників. У ряді відомих фірм важливе місце займають німецькі. Їх багатий досвід та сучасний стан справ може стати корисним для молодих українських дизайнерів. У статті розглядаються характерні зразки, основні тенденції та можливості проектування світильників на прикладі відомої німецької фірми “Цумтобель” (“Zumtobel”).

У сучасній Україні кількість фахових та фундаментальних публікацій з питань дизайну є вочевидь недостатньою. Лише в останні роки у нас почали появлятися публікації з актуальних питань історії та розвитку проектування. Лише окремі з них представляють вагомі монографічні дослідження – як, наприклад, праці В.Я.Даниленка “Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури” (2005) та “Майбутнє європейського дизайну: Чехія, Польща, Україна” (2007). Переважна більшість публікацій є статтями у періодичних виданнях і висвітлюють лише окремі аспекти сучасного дизайну. Актуальним питанням проектування світильників, широких можливостей їх використан-

ня в інтер'єрі, вивченню актуального зарубіжного досвіду, а, зокрема, провідних фірм сучасної Німеччини, приділяється недостатньо уваги.

Так само, як проектування світильників у будь-якій частині Європи (наприклад у скандинавських країнах чи Італії) виявляє явні аналогії із загальними рисами, властивими місцевим дизайнерським школам, насамперед на рівні емоційності та ментальності, в Німеччині дизайн світильників причетний до історій розвитку місцевого дизайну. На відміну від свободи, яка пронизує ідеї італійських проектувань, в Німеччині завжди відчутними є впливи ідей функціоналізму, методів, принципів і форм, започаткованих у всесвітньовідомій школі Баухауз. Незаперечний авторитет останньої немов би постійно сковує ініціативу місцевих дизайнерів. Більше того, можемо стверджувати, що не так багато сучасних європейських проєктантів змогли проявити “стійкість щодо не наслідування штатного дизайну загальноєвропейського зразка, затисненого у догми функціоналізму”¹.

Запроваджені Баухаузом принципи знаходять продовження у неофункціоналізмі повоєнного часу, який тепер активно розвивається в дизайнерській школі в Ульмі. У 1960-их рр. він практично стає панівним стилем у Німеччині. Його домінування у крайньому своєму виразі призводить до трактування дизайнерів як своєрідного різновиду інженерів. Яскравим прикладом того часу є, зокрема, продукція відомої німецької фірми “Браун”, де послідовно втілювався проголошений Міс Ван дер Роє, парадоксальний на перший погляд, лозунг: “менше дизайну – значить більше дизайну”². Зважаючи на історичні обставини затяжного посттоталітарного періоду, модерністичний рух в Німеччині виявився особливо тривалим. З часом він переріс у своєрідну традицію, яка досі “у сфері німецького дизайну продовжує шанувати позанаціональні чесноти “Баухаузу” та Ульму”³.

У світильниках німецьких проєктантів зазвичай виразно домінує функційність та утилітарність, вони стають органічною частиною сучасної

¹Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури. – Харків: Колорит, 2005. – С. 51, 62.

²Михайлов С. История дизайна. – Т. 2. – Москва: Союз дизайнеров России, 2004. – С. 208.

³Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті... – С. 51.

архітектури і дуже рідко претендують на власний яскравий образно-пластичний вираз. Характерним прикладом сказаного є відома німецька компанія “Цумтобуль”. Сьогодні вона пропонує споживачам великий діапазон світильників. Упродовж багатьох років фахівці фірми ставлять перед собою конкретну мету – за допомогою світла створити простір для нових вражень, полегшити роботу людей, поліпшити їх комунікацію та підвищити безпеку життєдіяльності. При цьому важливим є те, що в роботі на усіх рівнях враховується рівень відповідальності перед навколишнім середовищем. Для досягнення згаданої мети “Цумтобуль”, як підприємство концерну “Zumtobel Group”, ось уже 50 років розробляє передові рішення освітлення, в яких у рівній мірі враховуються ергономічні, економічні та екологічні вимоги, всебічно використовуються естетичні ефекти світла.

Комплексні світлові рішення компанії створюють різноманітні світлові ефекти, що дозволяють відчувати гармонію світла та архітектури. Такі нові технології, як світловоди, мікропірамідална оптика та світлодіоди були негайно використані фірмою для створення високоякісних і високоестетичних виробів. Паралельно з цим, особлива увага приділяється прикладним дослідженням в галузі енергоспоживання. Системи регулювання світла в залежності від денного освітлення і світильники з підвищеним експлуатаційним коефіцієнтом корисної дії – такі, як, наприклад, серія “Panos PSP +”, з рефлектором з срібним напиленням, – за тих самих умов дають значно більше світла і яскравості, ніж стандартні⁴.

Оптимальні поєднання інновацій та дизайну становлять справжню естетичну значимість джерел світла, пропонує виробів компанії належать: система світлових смуг “Tection”, система офісного освітлення “Light fields”⁵, зональні світильники “Ytliodisc”, система світильників “Vivi”, система світильників “Solart II”, вбудовані світильники “2 light”, системи регулювання світла “Luxmate emktion”, система світлових аварійних знаків “Onlite” тощо⁶.

⁴<http://www.archiexpo.com/prod/zumtobel/wall-washer-90003-45626.html>

⁵<http://www.designerpages.com/products/63890-Light-Fields>

⁶<http://www.archiexpo.com...>

Ефективна співпраця з провідними світло-дизайнерами постійно розширює діапазон послуг. Компанія позиціонує себе у міжнародному проектному бізнесі як глобальний партнер інвесторів, забудовників, архітекторів, проектувальників електрообладнання, оптовиків і дистриб'юторів. У відповідності з філософією компанії, дизайнери намагаються створювати не лише конкретні вироби, але й прогнозувати яскраві емоційні враження за допомогою світла. “Цумтобель” дотримується спеціальної концепції, названої “Humanergy Balance”. Ця концепція покликана створювати оптимальний баланс між ергономічними, економічними та екологічними аспектами освітлення, не забуваючи при цьому естетичне оформлення.

Зупинимось тепер на деяких виробах компанії. Зокрема, вона представляє нову серію світильників “Sconfine”, розроблену у співдружності з відомим дизайнером Маттео Туном⁷. Світильники цієї серії уможливають створення своєрідної гри перспектив у приміщенні. З їх допомогою можуть бути подолані реальні просторові межі, що змусить відвідувачів по-іншому сприймати геометрію приміщення. Гра світла створює враження глибини, надає приміщенню нового візуального сприйняття.

Підвісні світильники “Sconfine Linea” вражають елегантністю форм. Їх корпус сприймається майже нематеріально і повністю зводиться до світлового ефекту. Кінці свічника обрамлені корпусом з хрому. Три габаритних довжини укладаються в модульну структуру, а унікальна довжина системи підвішування (більше чотирьох метрів) забезпечує різноманіття можливостей використання світильників, у тому числі і в приміщеннях з високими стелями. При цьому світильники можуть кріпитися як вертикально, так і горизонтально.

Багатопрофільна система “Supersystem” дозволяє вирішувати комплекси завдань щодо освітлення складних об'єктів⁸ у суто функціональному ключі. Для виготовлення шинопроводів і “спотів” тут використовується вторинний алюміній, особливо вигідний з точки зору енергозатратності. Різні варіанти світильників, які буквально заливають світлом стіни, а також можливість візуальної інтеграції відбитого світла, дозволяють системі легко вирішувати найскладніші освітлювальні

⁷<http://www.zumtobel.com/au/en/product f.htm>

⁸Там само.

завдання. При використанні в музеях, галереях і виставкових приміщеннях система дозволяє відвідувачам повною мірою насолодитися спогляданням об'єктів мистецтва.

Інший виріб компанії – світлові куби “Active light wall II”. Вони завжди справляють сильне враження, в залежності від розташування: на стіні, на стелі, одиничними модулями або цілими секціями. Їх однорідне світло відрізняється інтенсивністю. Розподіл кольорового освітлення відбувається рівномірно по всій площині куба, до самого його краю. Це стало можливим завдяки особливому матовому матеріалу – спеціальній плівці, натягнутій по всій передній стороні світильника. Таке покриття запобігає виникненню небажаних відблисків та відображення при використанні скляної або акрилової поверхні⁹.

Особливим різновидом продукції “Цумтобель” є вироби, названі спеціальними композиціями світла – “Vivaldi”. Вони створені на основі інтерактивного програмного забезпечення для творення індивідуальних світлонастроєних вражень. За поважним ім'ям знаменитого композитора у цій освітлювальній системі криється новизна форми і змісту. Програма візуалізації “Vivaldi” дозволяє дизайнерам, архітекторам і самим клієнтам прогнозувати індивідуальні світлові настрої на контрольній панелі. Вони можуть в інтерактивному режимі впливати на яскравість і колір освітлення задіяних світильників. Крім того, “Vivaldi” відкриває абсолютно нові можливості узгодження штучного освітлення з рівнем денного світла, реагуючи на його зміну¹⁰.

У минулому залишилися часи, коли функції свічника були жорстко задані на момент покупки і могли змінюватися лише з великими витратами. Компанія “Цумтобель” робить світильник своєрідним багатофункціональним інструментом, здатним адаптуватися до мінливих потреб. Особливе місце в модельному ряду займає світильник “Slotlight”, який володіє здатністю творити яскраві світлові лінії. Він повністю відповідає сучасній архітектурі і може немов би повністю розчиняється в архітектурному вирішенні приміщення. Цьому ефективно сприяє новий профіль корпусу світильника, виконаного з анодованого алюмінію. Такий світильник навмисне застосовується для того, щоб підкреслити архітектурний малю-

нок, виявити структуру приміщення. Поєднуючи елементи “Slotlight” один за одним, можна отримати практично нескінчену світлову смугу, в якій стики між окремими елементами будуть практично непомітними¹¹.

Це одне нововведення – пропонується “Цумтобель” система “Xeno”. Це нове покоління світильників спрямованого світла, які дають можливість поєднувати чисто функційні дизайнерські рішення з певними професійними амбіціями. Система “Xeno” ідеальна для презентацій і акцентування окремих деталей інтер'єру. Найпомітнішою її особливістю є “X”-подібний фіксуєчий елемент¹². Він гармонійно поєднує округлу форму оптичної частини з прямокутною підставою і в той же час забезпечує гнучке позиціонування та міцну фіксацію системи.

Висновки. Названі приклади продукції “Цумтобель” свідчать про вагомому роботі проектантів та конструкторів фірми. Компанія відома в усьому світі як компетентний і надійний партнер, який займається вирішенням питань, пов'язаних із забезпеченням професійного інноваційного освітлення для приміщень будь-якого типу. Нові умови праці та відпочинку змінюють дизайн приміщень і структуру освітлення. Світло сприяє спілкуванню, допомагає розуміти інших: динамічні світлові рішення з оптимальною світловою гамою дозволяють зосередитися і створюють комфортні умови для візуального сприйняття навколишнього середовища.

Освітлення сьогодні відіграє велику роль у приміщеннях будь-якого призначення: у торгових залах, у готелях і спа-зонах, у ресторанах, на транспортних спорудах та автостоянках, в об'єктах мистецтва та культури, закладах спорту і дозвілля, закладах медицини та охорони здоров'я. Усі перелічені функції намагається забезпечити “Цумтобель”, ефективно співпрацюючи з дизайнерами та фахівцями різних спеціальностей.

Подальші дослідження передбачається провести у напрямі поглибленого вивчення основних тенденцій та принципів проектування освітлювальних прикладів на інших німецьких підприємствах, їх порівняння з досвідом роботи дизайнерів Італії та виявлення перспектив використання в Україні.

⁹<http://www.archiexpo.com...>

¹⁰Там само.

¹¹<http://www.zumtobel.com...>

¹²<http://www.archiexpo.com...>